

Redissenyar el disseny

Hi ha una estètica ambiental? Si formuléssim aquesta pregunta a l'hora de plantejar un número de disseny ecològic cometríem un error. La resposta ha de ser en principi ben òbvia, perquè res no és aliè a l'entorn i per tant hi ha una estètica com una funcionalitat ambiental.

Però l'error principal seria donar peu a una resposta parcial als plantejaments sobre el disseny ecològic. No podem reduir el disseny —i encara menys si li adjuntem el qualificatiu d'ecològic— a uns plantejaments aïllats, que només tinguin present de quina manera considerem l'impacte visual de determinats objectes o instal·lacions. Ni tan sols l'aprofundiment en una nova estructura dels objectes i el replantejament sobre el seu disseny durant tot el seu cicle de vida abasta tot el que significa el disseny.

El consumidor es troba avui amb uns elements que la cultura dominant —cultura econòmica, social o de qualsevol mena— li imposa. El disseny es troba encabit en un engranatge que inclou els plantejaments macroeconòmics, la producció industrial, els paradigmes de la societat consumista de finals del segle xx. I, en canvi, potser les necessitats dels ciutadans i del planeta en general són ben diferents. Hem de tenir instruments o espais per desenvolupar la nostra vida, i no pas tenir una vida condicionada perquè s'ha d'adaptar a allò que se'ns ha dissenyat.

El disseny ecològic inclou un estudi de la funcionalitat dels objectes, dels materials que s'hi utilitzen, del procés de fabricació, de l'impacte que tindrà l'ús de l'objecte i d'allò que se'n farà un cop en desús. Quant a espais, cal que es pensi en les necessitats bàsiques humanes i no en la provocació —sovint premiada— per haver produït la solució més original o inversemblant.

Per tot això, parlar de disseny és parlar d'objectes i usos, de materials i de processos, però és, sobretot, replantejar-se novament les formes de vida. No es pot parlar de disseny —com no es pot parlar de gairebé res— sense referir-se als problemes ambientals en forma àmplia. I no es pot parlar d'aquests problemes sense tenir en compte tots els condicionants socials i econòmics. El disseny ha de guanyar prestigi, però no ho ha de fer intentant capturar l'atenció i sorprenent, sinó col·laborant en la construcció d'una societat sostenible. Perquè un planeta en desgavell ambiental és el menys estètic que hi ha. En definitiva, dissenyar un planeta habitable és l'element bàsic de totes les activitats humanes. ●

Equip director de «Medi Ambient. Tecnologia i Cultura»